

**Технічні характеристики тесту з БІОЛОГІЇ для
зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року**

Тест містить **60 завдань**.

На виконання тесту відведено **120 хвилин**.

Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту – **84**.

Орієнтовний розподіл завдань тесту за розділами (у %) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Розділ	Орієнтовний розподіл завдань (%)
Вступ. Методи біологічних досліджень	1 – 2
Молекулярний рівень організації життя	7 – 9
Клітинний рівень організації життя	12 – 15
Організмний рівень організації життя	50 – 55
Надорганізмний рівень організації життя	14 – 17
Історичний розвиток органічного світу	2 – 3

До тесту включено завдання трьох форм:

I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Завдання складається із запитання та чотирьох варіантів відповіді, серед яких потрібно вибрати один правильний.

II. Завдання на встановлення відповідності.

Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). При виконанні завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами, – утворити логічні пари.

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.

Завдання складається з інструкції та назв подій, явищ, процесів, позначених буквами. При виконанні завдання необхідно розташувати події у правильній послідовності. Цифрі 1 має відповідати перша подія, цифрі 2 – друга подія і так далі.

Під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з біології користуйтеся виданням Українського центру оцінювання якості освіти „Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів 2008 р.: Інформаційні матеріали” (Київ, 2007, с. 172-183), а також підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

**Технічні характеристики тесту з ФІЗИКИ для
зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року**

Тест містить **35 завдань**, які охоплюють шкільний курс фізики.

Тестування з фізики триватиме **150 хвилин**.

Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту – **51**.

Орієнтовний розподіл завдань тесту за тематичними блоками (у %) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Тематичні блоки	Орієнтовний розподіл завдань, %
Механіка	20–25
Молекулярна фізика та термодинаміка	15–20
Електрика та магнетизм	25–30
Коливання та хвилі. Оптика	15–20
Елементи теорії відносності. Квантова і ядерна фізика	10–15

Задачі, представлені у вигляді тестових завдань, можуть бути *якісними, розрахунковими, графічними, експериментальними, комбінованими*.

До тесту включено завдання трьох форм.

I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Завдання складається із запитання та чотирьох варіантів відповіді, серед яких потрібно вибрати один правильний.

II. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). При виконанні завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами – утворити логічні пари.

III. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю.

У результаті виконання кожного з цих завдань потрібно вписати отриманий числовий результат у **бланк відповідей** відповідно до вимог заповнення бланка.

Звертаємо увагу, що використання калькуляторів під час тестування з фізики заборонено!

Під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з фізики користуйтеся виданням Українського центру оцінювання якості освіти «Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів 2008 р.: Інформаційні матеріали» (Київ, 2007, с. 188-204), а також підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

**Технічні характеристики тесту з ГЕОГРАФІЇ
для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року**

Тест містить 60 завдань, які охоплюють усі курси географії. На виконання тесту відведено **120** хвилин.

Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту - **100 балів**. Орієнтовний розподіл завдань тесту за розділами (у %) наведено в таблиці.

Таблиця

№	Назва розділів	Розподіл завдань за розділами, %
1	Загальна географія	13-16
2	Географія материків і океанів	13-16
3	Географія України	39-42
4	Економічна і соціальна географія світу	21-24

До тесту включено завдання трьох форм:

- з вибором однієї правильної відповіді;
- на встановлення відповідності;
- на встановлення правильної послідовності.

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. У завданнях необхідно обрати правильний варіант відповіді.

2. Завдання на встановлення відповідності.

Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). У завданнях необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами - утворити логічні пари.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності. Завдання складаються з інструкції та певних географічних характеристик, позначених буквами. У завданнях необхідно встановити правильну послідовність, де цифри

1 має відповідати перша характеристика, цифри 2 - друга, цифри 3 - третя, цифри 4 - четверта.

Для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з географії Ви можете користуватися підручниками і посібниками рекомендованими Міністерством освіти і науки України та виданням: Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів .2008р.: Інформаційні матеріали / Український центр оцінювання якості освіти.- К., 2007. - С 233 - 247.

Технічні характеристики тесту з ІСТОРІЇ УКРАЇНИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

Тест містить **70 завдань**, які охоплюють усі періоди історії України. На виконання тесту відведено **150 хвилин**. Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту – **90**.

Орієнтовний розподіл завдань тесту за періодами (у %) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Періоди	Орієнтовний розподіл завдань, %
Від найдавніших часів – перша половина XVI ст.	10–15
Друга половина XVI ст. – перша половина XVIII ст.	15–20
Друга половина XVIII ст. – початок XX ст.	15–20
1914–1939 рр.	20–25
1939 р. – початок XXI ст.	25–30

У завданнях тесту відображено різні аспекти вітчизняної історії: державний, політичний, соціально-економічний розвиток, суспільне та культурне життя, роль та місце України в системі міжнародних відносин, у європейській і світовій історії. Орієнтовний розподіл завдань тесту за змістовими лініями (у %) наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Змістові лінії	Орієнтовний розподіл завдань, %
Державний і політичний розвиток	25–30
Суспільне та культурне життя	20–25
Соціально-економічний розвиток	15–20
Україна в системі міжнародних відносин	10–15

В тесті з історії України виокремлюється **субтест з історії України XX – початку XXI ст.** Субтест містить **35 завдань**. Результати виконання субтесту зараховуються як результати державної підсумкової атестації за курс повної загальної середньої освіти.

До тесту включено завдання трьох форм:

- 1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.** До кожного із завдань пропонується 4 варіанта відповіді, з яких лише один правильний. У завданнях необхідно обрати правильний варіант відповіді.
- 2. Завдання на встановлення відповідності.** Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) та буквами (праворуч). У завданнях необхідно співвіднести матеріал двох колонок.
- 3. Завдання на встановлення правильної послідовності.** Завдання складається з інструкції та назв (опису) подій, позначених буквами. У завданнях необхідно встановити правильну послідовність, де цифри 1 має відповідати перша подія, цифри 2 – друга подія, цифри 3 – третя, цифри 4 – четверта.

Для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання ви можете користуватися виданням: Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів. 2008 р.: Інформаційні матеріали. – К., 2007. – С. 93–97, 100–106, а також підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

**Технічні характеристики тесту з МАТЕМАТИКИ
для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року**

Тест містить **33 завдання**, які охоплюють шкільний курс математики. На виконання тесту відведено **180 хвилин**. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно розв'язавши всі завдання тесту, – **54**.

Кількісний розподіл завдань тесту за змістовими лініями (у %) наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Змістові лінії	Кількість завдань, %
Числа і вирази	21
Рівняння і нерівності	21
Функції	19
Елементи комбінаторики, початки теорії ймовірностей та елементи статистики	9
Планіметрія	12
Стереометрія	18

До тесту включено завдання трьох різних форм:

- 1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.** До кожного із завдань пропонується 5 варіантів відповіді, серед яких лише один правильний.
- 2. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю.** У результаті виконання кожного з цих завдань потрібно вписати отриманий числовий результат у бланк А відповідно до вимог заповнення бланка.
- 3. Завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.** Учасник тестування повинен записати розв'язання завдання у бланку Б. Виконуючи завдання, учасник тестування має розробити спосіб розв'язування, використовуючи у новій, нестандартній ситуації знання із різних розділів курсу алгебри і початків аналізу чи геометрії. Необхідно правильно виконати рисунок до задачі, якщо цього вимагає процес розв'язування. Висновки, зроблені у розв'язанні повинні бути достатньо обґрунтованими.

У тесті представлено три завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю: одне завдання з геометрії, два – з алгебри і початків аналізу.

За результатами зовнішнього незалежного оцінювання буде виставлена оцінка за державну підсумкову атестацію з математики. У зв'язку з цим у тесті з математики виділено субтест. Кількість завдань субтесту становить **30**. Завдання, що не внесені до переліку завдань, винесених на державну підсумкову атестацію з математики, відмічено у тесті знаком *.

Звертаємо увагу, що використання калькуляторів під час тестування з математики заборонено!

Під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з математики Ви можете користуватися підручниками і посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України, та виданням: Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів. 2008 р.: Інформаційні матеріали / Український центр оцінювання якості освіти. – К., 2007. – С.136-155.

Технічні характеристики тесту з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

До тесту включено **61 завдання**. Частина 1 містить завдання з української мови; частина 2 – завдання з української літератури; частина 3 – завдання на створення власного висловлення. На виконання тесту з української мови і літератури відведено **180 хвилин**. Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту – **111**.

Орієнтовний розподіл завдань тесту за темами наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Назва теми	Розподіл завдань у тесті за темами, %
Українська мова	
Фонетика. Графіка	3
Лексикологія. Фразеологія	14
Морфологія	18
Синтаксис	18
Стилістика	6
Лінгвістика тексту	3
Орфографія	15
Орфоепія	3
Пунктуація	6
Розвиток мовлення	14
Разом	100
Українська література	
Усна народна творчість	10
Давня українська література	10
Література кінця XVIII – початку XX століть	30
Література XX століття	30
Творчість українських письменників-емігрантів	10
Сучасний літературний процес	10
Разом	100

Тест містить завдання чотирьох форм:

I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Завдання складається з незакінченого речення та чотирьох або п'яти варіантів його продовження, серед яких потрібно вибрати один правильний.

II. Завдання на встановлення відповідності.

Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). При виконанні завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами – утворити логічні пари – між певними поняттями або прикладами, названими і розміщеними в одній колонці, з поняттями, прикладами тощо, названими і розміщеними в іншій колонці. Поставте позначки в бланку на перетині відповідних колонок і рядків.

III. Завдання на читання та розуміння тексту.

Це завдання з вибором однієї правильної відповіді, що виявляють рівень розуміння прочитаного тексту (обсяг – 600–800 слів). Серед чотирьох запропонованих варіантів відповідей Вам слід вибрати один правильний і позначити його в бланку. Завдання, які перевірятимуть розуміння тексту, стосуються його змісту; будови (композиції) та комунікативного призначення.

IV. Завдання з розгорнутою відповіддю.

Таке завдання передбачає створення власного висловлення на дискусійну тему. У ньому слід аргументовано підтримати або спростувати подану в завданні позицію, продемонструвати вміння створювати текст-роздум на запропоновану тему (обсяг – до 250 слів).

Для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання ви можете користуватися виданням: *Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів. 2008 р – К., 2007. – С. 46-67*, а також чинними підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Технічні характеристики тесту з АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

Тест з англійської мови складається з трьох частин: аудіювання, читання й письмо.
Загальна кількість завдань тесту – 65.

На виконання тесту з англійської мови відведено **160 хвилин**.

Розподіл завдань тесту за видами мовленнєвої діяльності наведено в таблиці 1

Таблиця 1

№	Види мовленнєвої діяльності	Кількість завдань	% від загальної кількості
1	Аудіювання	20	25
2	Читання	32	40
3	Письмо	13	35

Тест містить завдання п'яти форм.

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один є правильним. Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

2. Завдання на встановлення відповідності.

У завданнях пропонується підібрати заголовки до текстів/частин текстів із поданих варіантів.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник встановив правильну відповідність і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей.

3. Завдання на визначення правильності/неправильності твердження.

У завданнях пропонується визначити правильність чи неправильність поданого твердження відносно змісту почутого/прочитаного.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

4. Завдання на заповнення пропусків.

У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/ словами із поданих варіантів або вписати правильну граматичну форму лексичної одиниці, поданої у дужках.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав та позначив правильний варіант відповіді / вписав правильну граматичну форму у бланку відповідей.

5. Завдання з розгорнутою відповіддю.

Завдання з розгорнутою відповіддю передбачає створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Максимальна кількість балів за весь тест – 80.

Максимальна кількість балів за аудіювання – 20; читання – 32; письмо – 28.

Під час виконання тесту заборонено використання словників, розмовників, електронних перекладачів тощо.

У процесі підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання користуйтеся підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Технічні характеристики тесту з ІСПАНСЬКОЇ МОВИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

Тест з іспанської мови складається з трьох частин: аудіювання, читання й письмо.
Загальна кількість завдань тесту – **65**.
На виконання тесту з іспанської мови відведено **160 хвилин**.

Розподіл завдань тесту за видами мовленнєвої діяльності наведено в таблиці 1

Таблиця 1

№	Види мовленнєвої діяльності	Кількість завдань	% від загальної кількості
1	Аудіювання	20	25
2	Читання	32	40
3	Письмо	13	35

Тест містить завдання п'яти форм.

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один є правильним. Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

2. Завдання на встановлення відповідності.

У завданнях пропонується підібрати заголовки до текстів/частин текстів із поданих варіантів.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник встановив правильну відповідність і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей.

3. Завдання на визначення правильності/неправильності твердження.

У завданнях пропонується визначити правильність чи неправильність поданого твердження відносно змісту почутого/прочитаного.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

4. Завдання на заповнення пропусків.

У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/ словами із поданих варіантів або вписати правильну граматичну форму лексичної одиниці, поданої у дужках.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав та позначив правильний варіант відповіді / вписав правильну граматичну форму у бланку відповідей.

5. Завдання з розгорнутою відповіддю.

Завдання з розгорнутою відповіддю передбачає створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Максимальна кількість балів за весь тест – 80.

Максимальна кількість балів за аудіювання – 20; читання – 32; письмо – 28.

Під час виконання тесту заборонено використання словників, розмовників, електронних перекладачів тощо.

У процесі підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання користуйтеся підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Технічні характеристики тесту з НІМЕЦЬКОЇ МОВИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

Тест з німецької мови складається з трьох частин: аудіювання, читання й письмо.

Загальна кількість завдань тесту – **65**.

На виконання тесту з німецької мови відведено **160 хвилин**.

Розподіл завдань тесту за видами мовленнєвої діяльності наведено в таблиці 1

Таблиця 1

№	Види мовленнєвої діяльності	Кількість завдань	% від загальної кількості
1	Аудіювання	20	25
2	Читання	32	40
3	Письмо	13	35

Тест містить завдання п'яти форм.

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

До кожного із завдань пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один є правильним. Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

2. Завдання на встановлення відповідності.

У завданнях пропонується підібрати заголовки до текстів/частин текстів із поданих варіантів.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник встановив правильну відповідність і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей.

3. Завдання на визначення правильності/неправильності твердження.

У завданнях пропонується визначити правильність чи неправильність поданого твердження відносно змісту почутого/прочитаного.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав правильний варіант відповіді та позначив його у бланку відповідей.

4. Завдання на заповнення пропусків.

У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/ словами із поданих варіантів або вписати правильну граматичну форму лексичної одиниці, поданої у дужках.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник обрав та позначив правильний варіант відповіді / вписав правильну граматичну форму у бланку відповідей.

5. Завдання з розгорнутою відповіддю.

Завдання з розгорнутою відповіддю передбачає створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Максимальна кількість балів за весь тест – 80.

Максимальна кількість балів за аудіювання – 20; читання – 32; письмо – 28.

Під час виконання тесту заборонено використання словників, розмовників, електронних перекладачів тощо.

У процесі підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання користуйтеся підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Технічні характеристики тесту з ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року

Тест складається із трьох частин: аудіювання, читання і письмо, які містять **65** завдань, що охоплюють шкільний курс з французької мови.

Тестування триватиме **160 хвилин**.

Розподіл завдань тесту за видами мовленнєвої діяльності наведено в *таблиці 1*.

Таблиця 1

Види мовленнєвої діяльності	Кількість завдань	Розподіл завдань, (%)
Аудіювання	20	25
Читання	32	40
Письмо	13	35

До тесту включено завдання **чотирьох** форм.

Завдання закритої форми

1. З вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань з вибором однієї правильної відповіді пропонується 4 варіанта відповіді, серед яких лише один правильний.

2. На заповнення пропусків у тексті. У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/ словами з поданих варіантів.

Завдання відкритої форми

1. На заповнення пропусків у тексті. Завдання потребують доповнення тексту шляхом вписування у відведене поле для відповіді правильних граматичних форм лексичних одиниць, що подані у дужках.

2. З розгорнутою відповіддю. Завдання з розгорнутою відповіддю передбачають створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Максимальна кількість балів за весь тест – **80**.

Максимальна кількість балів за аудіювання – **20**; читання – **32**; письмо – **28**.

Під час виконання тесту заборонено використання словників, розмовників, електронних перекладачів тощо.

У процесі підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов користуйтеся підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

**Технічні характеристики тесту з ХІМІЇ
для зовнішнього незалежного оцінювання 2009 року**

Тест містить **60 завдань**, які охоплюють шкільний курс хімії.

Тестування з хімії триватиме **150 хвилин**.

Максимально можливий бал за правильне виконання всього тесту – **95**.

Орієнтовний розподіл завдань тесту за тематичними блоками (у %) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Тематичні блоки	Орієнтовний розподіл завдань, %
Загальна хімія	30
Неорганічна хімія	35
Органічна хімія	35

До тесту включено завдання чотирьох форм.

I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Завдання складається із запитання та чотирьох варіантів відповіді, серед яких потрібно вибрати один правильний.

II. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). При виконанні завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами – утворити логічні пари.

III. Завдання на встановлення правильної послідовності

В тесті ці завдання мають такі елементи: сформульоване завдання та варіанти дій (понять, формул, характеристик), які необхідно поставити у певній послідовності.

Завдання складається з інструкції та певних чотирьох хімічних понять, формул, характеристик, позначених буквами. При виконанні завдання необхідно розташувати ці хімічні поняття, формули, характеристики у правильній послідовності, де цифрі 1 має відповідати перша дія (поняття, формула, характеристика, цифрі 2 – друга дія, цифрі 3 – третя, цифрі 4 – четверта.

III. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю.

У результаті виконання кожного з цих завдань потрібно вписати отриманий числовий результат у **бланк відповідей** відповідно до вимог заповнення бланка.

Звертаємо увагу, що використання калькуляторів під час тестування з фізики заборонено!

У тестових зошитах для зовнішнього незалежного оцінювання будуть надруковані періодична таблиця Д.І. Менделєєва та таблиця розчинності основ, солей і кислот.

Під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з хімії користуйтеся виданням Українського центру оцінювання якості освіти «Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів 2008 р.: Інформаційні матеріали» (Київ, 2007, с.209-225), а також підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.